

ЗВІТ

про участь заступник керівника Постійної делегації
А. Герасимова, членів Постійної делегації Верховної Ради України в
Парламентській Асамблеї ОБСЄ В. Галайчука і П. Фролова та заступника члена
Постійної делегації Я. Юрчишина у спостереженні за парламентськими
виборами у Болгарії

З 1 по 5 квітня 44 парламентарії та співробітники міжнародного секретаріату із 12 держав-членів ОБСЄ взяли участь у спостереженні за парламентськими виборами в Болгарії у гібридному режимі. Представники місії спостерігали за виборчим процесом в багатьох регіонах Болгарії, зокрема в Пернику, Кюстенділі, Благоевграді, Трояні, Ловечі та Варні.

Заступника Керівника Постійної делегації Верховної Ради України в ПА ОБСЄ А. Герасимова було призначено Спеціальним координатором короткотермінової міжнародної місії зі спостереження за виборами в Болгарії (ПА ОБСЄ, БДПЛ/ОБСЄ та ПАРЄ). Паскаль Алізар, Віце-президент Парламентської Асамблеї ОБСЄ (Франція) був призначений керівником місії ПА ОБСЄ.

У місії ПА ОБСЄ зі спостереження за виборами взяли участь члени Постійної делегації Верховної Ради України В. Галайчук та П. Фролов і заступник члена Постійної делегації Я. Юрчишин.

Спостерігачі ПА ОБСЄ тісно співпрацювали зі своїми колегами з Бюро ОБСЄ з питань демократичних інститутів та прав людини та Парламентської асамблеї Ради Європи.

Напередодні дня виборів 4 квітня представники Верховної Ради України взяли участь в усіх запланованих зустрічах та брифінгах з болгарськими урядовцями, представниками політичних партій, громадянського суспільства та представниками засобів масової інформації як в онлайн-форматі, так і наживо. Більшу частину брифінгів та зустрічей модерував А. Герасимов як Спеціальний координатор, а також за окремою програмою в А. Герасимова відбулася зустріч з керівництвом МЗС Болгарії. Під час зустрічі порушувалися питання пов'язані із виборчим законодавством та новими змінами до виборчого законодавства, організацією виборчого процесу, особливо за кордоном, та висвітленням його у ЗМІ, адміністрацією виборів, тощо.

Під час перебування в Болгарії представники Верховної Ради України відвідали Посольство України в Болгарії та зустрілися з керівником української закордонної дипломатичної установи та працівниками Посольства.

У день голосування 4 квітня 2021 року Спеціальний координатор А. Герасимов, члени Постійної делегації Верховної Ради України В. Галайчук та П. Фролов, а також заступник члена Постійної делегації Я. Юрчишин спостерігали за відкриттям виборчих дільниць, їх роботою та процесом

підрахунку голосів, відвідавши понад 10 дільниць в Софії та Пернику. Серед іншого, А. Герасимов відвідав виборчу дільницю компактного проживання ромів у Софії, а В.Галайчук, П. Фролов та Я. Юрчишин відвідали дільниці у м. Перник.

В Болгарії функціонує однопалатний парламент, до складу якого входять 240 народних обранців. Обираються парламентарії на чотирирічний термін за пропорційно-представницькою системою в 31-у багатомандатному окрузі.

Кількість мандатів на виборчий округ залежить від чисельності населення згідно з переписом 2011 року, але має бути не менше чотирьох. Межі 26 виборчих округів співпадають з адміністративними округами і встановлені згідно із законом, решта п'ять округів у Софії та Пловдиві були визначені в значній мірі для забезпечення рівності голосів. Згідно із національним законодавством прохідний бар'єр для партій та коаліцій складає 4 %, а незалежні кандидати мають отримати цю ж виборчу квоту в окрузі.

Адміністрування виборів відбувалося за трирівневою системою відповідно ЦВК, 31 окружна виборча комісія (ОВК) та 11888 дільничних виборчих комісій (ДВК). Згідно із законодавством жодна партія чи коаліція не може мати більшість у будь-якій комісії; голова, заступник голови та секретар не можуть бути представниками однієї і тієї ж партії або коаліції. ЦВК складається з 20 членів, призначених на п'ятирічний термін, десять - жінки, включаючи заступників голови та секретаря.

Загалом право обирати та бути обраним було всебічно забезпечено у відповідності до європейських норм. Станом на 12 лютого попередній список виборців містив 6 732 316 виборців. Виборці мали змогу перевірити достовірність своїх особистих даних у списках виборців в режимі онлайн та особисто, а також право вимагати виправлення, включаючи передачу на виборчу дільницю своєї поточної адреси. До списків виборців за кордоном було внесено 88 038 громадян. Виборці могли перевірити точність своїх персональних даних у списках виборців, у тому числі в режимі он-лайн. Остаточні списки виборців містили 6 635 654 виборців.

Громадянам віком від 21 року, які мають право голосу та не мають іншого громадянства, було забезпечено право бути кандидатами на парламентських виборах. ЦВК зареєструвала 30 списків кандидатів та відхилила 8 через неповну документацію. Загалом було зареєстровано приблизно 6000 кандидатів, щодо восьми списків ЦВК прийняло рішення відмовити у реєстрації через надання неповного пакету документації. Спостерігачами було відмічено, що деякі учасники, які подали заявку незадовго до завершення терміну не мали можливості виправити помилки.

Приблизно на 9400 виборчих дільницях виборці мали змогу реалізовувати своє право як за допомогою паперового голосування, так і за допомогою електронного пристрою. У відповідності до останніх змін до виборчого

законодавства було проведено публічну закупівлю пристроїв та їх сертифікація була завершена 31 березня.

Нормативно-правова база загалом забезпечила належну основу для проведення демократичних виборів. Водночас, нещодавні зміни до виборчої законодавчої бази, які запровадили паралельне автоматично-машинне голосування на всіх виборчих дільницях в країні, де голосували понад 300 виборців, модифікували систему подачі скарг щодо виборчого процесу та підрахунку голосів і спростили процес подачі протоколів результатів стали викликом для процесу виборів.

Серед основних зауважень спостерігачів було те, що зміни схвалені напередодні виборів та без всебічного громадського обговорення, не було враховано довгострокові рекомендації БДПЛ, зокрема щодо обмеження виборчих прав, передвиборчої агітації, умов виїзду за межі країни та заходів щодо сприяння участі жінок та національних меншин у виборах. Окрім того, фахівці БДПЛ та Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO), відзначили законодавчі недоліки, що зменшили прозорість та підзвітність фінансування виборчих кампаній.

Передвиборча та виборча ситуація характеризувалася розчаруванням та недовірою громадськості до політичного керівництва країни, корупційними скандалами, економічним спадом та заходами із протидії пандемії COVID19. Агітація зосередилася на особистостях, а не на передвиборчих платформах. Також були випадки ворожих висловлювань у відношенні ЛГБТІ спільноти та громади ромів.

Для агітації через пандемію COVID-19 використовувалося здебільшого телебачення та ресурси мережі Інтернет. Через сильну концентрацію права власності на засоби масової інформації, політичний вплив на власників та відповідно редакційну політику спостерігачі відмічали певні переваги правлячої політичної партії ГЕРБ, а також недотримання громадськими ТБ принципу неупередженості.

Засідання Центральної виборчої комісії (ЦВК) транслиювалися в Інтернеті та були відкритими для спостерігачів, однак було відмічено певно заполітизованість роботи ЦВК, зокрема під час розгляду скарг.

Серед іншого, спостерігачі від БДПЛ відзначили достатньо поширену практику купівлі голосів та “контрольованого” голосування серед представників економічно та соціально вразливих груп населення.

5 квітня відбулася підсумкова прес-конференція, в ході якої Спеціальний координатор А. Герасимов оголосив проміжні висновки місії. Спільна спостережна місія від Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів та прав людини (БДПЛ), Парламентської асамблеї ОБСЄ (ПА ОБСЄ) та Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) дійшли висновків, що вибори пройшли конкурентно, з повагою до фундаментальних свобод, але довгострокові

проблеми, пов'язані з деякими ключовими елементами виборчого процесу все ще потребують доопрацювання. Серед них - питання прозорості фінансування та удосконалення законодавства в частині фінансування виборчих кампаній партій, процедури подачі і розгляду скарг, реєстрації кандидатів та формування списків виборців. Окрім цього, бракувало новин та аналітичних матеріалів щодо перебігу виборчої кампанії у ЗМІ, що впливало на здатність виборців робити усвідомлений вибір. Масове використання державних ресурсів дало правлячій партії значну перевагу серед виборців.

Технічними аспектами виборів керували ефективно, незважаючи на виклики, пов'язані з пандемією COVID-19. Машинне голосування, яке вперше застосовувалось на парламентських виборах у Болгарії, в цілому було впроваджено ефективно, проте воно було припинено на двох виборчих дільницях через технічні помилки.

Висновки

1. Спостереження за виборами є важливим процесом розбудови демократичних інститутів та ознайомлення із досвідом проведення виборчого процесу. Участь у місіях зі спостереження за виборами також є важливою для України як держави члена ОБСЄ. Участь у місіях зі спостереження за виборами є важливою складовою роботи Постійної делегації Верховної Ради України в ПА ОБСЄ, яку необхідно продовжувати.

2. Ознайомити із звітом профільні комітети та МЗС України.

3. Висловити вдячність працівникам МЗС України та Посольства України в Болгарії, залученим до підготовки та забезпечення візиту представників Верховної Ради України до Болгарії.

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Герасимов Артур Володимирович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000007A222B005E948300
Дійсний до: 28.04.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 196д9/2-2021/145484 від 29.04.2021

493409